

Funded by
the European Union

Promoting Universal
Access to Clean Water

PREDLOG ZA POLITIKU #4

Bezbednost Vodosnabdevanja u Ruralnim Područjima

ODRICANJE ODGOVORNOSTI

Ova publikacija je deo projekta „Promovisanje Univerzalnog Pristupa na Čistu Vodu“, koji finansira Evropska Unija Kancelarija na Kosovu, a sprovodi Let’s Do It Peja. Stavovi, mišljenja i preporuke izneti u ovoj publikaciji su stavovi autora i ne predstavljaju nužno stavove Evropske Unije Kancelarija na Kosovu.

PREDLOG ZA POLITIKU #4

Bezbednost Vodosnabdevanja u Ruralnim Područjima

April, 2024

SADRŽAJ

SKRAĆENICE	5
1. UVOD	6
2. PRAVNI I INSTITUCIONALNI ASPEKTI	7
2.1 Pravni okvir	7
2.2 Institucionalni okvir	8
3. TRENUTNA SITUACIJA I IZAZOVI	11
3.1 Bezbednost vodosnabdevanja u ruralnim područjima koja imaju sisteme vodosnabdevanja kojima ne upravljaju rkv	12
3.2 Bezbednost vode u ruralnim područjima u kojima je vodosnabdevanje iz pojedinačnih izvorišta vode	13
3.3 Vladine politike i strategije	14
4. PREPORUČENA POLITIKA	15
Reference	17
DODATAK 1	18

SKRAĆENICE

RAVU	Regulatorni Autoritet za Vodne Usluge
NIJZ	Nacionalni Institut za Javno Zdravlje
RKV	Regionalna Kompanija za Vodu
ME	Ministarstvo Ekonomije
JPMJP	Jedinica za Politiku i Monitorisanje Javnih Preduzeća
SZO	Svetska Zdravstvena Organizacija
OUN	Organizacija Ujedinjenih Nacija
UVKP	Udruženje Vodovodnih i Kanalizacionih Preduzeća
AU	Administrativno Upustvo

1. UVOD

Voda je neophodna za ljude i sva druga živa bića na zemlji. Obezbeđivanje pristupa bezbednoj vodi jedan je od najefikasnijih srdestava za unapređenje zdravlja i smanjenje siromaštva.

S obzirom da pristup vodi za piće i sanitarnim uslovima neophodni za zdrav život i ljudsko dostojanstvo, Organizacija Ujedinjenih Nacija (UN) je 2010 definisala ovo kao ljudsko pravo. Međutim, prema podacima za 2020, oko 2 milijarde ljudi u svetu (26% svetske populacije) nemaju pristup bezbednoj vodi¹. Dakle, prema podacima UN, oko 74% svetske populacije imaju pristup bezbednoj vodi za piće, a sa ovim trendom razvoja, do 2030, pristup svetske populacije vodovodima će se povećati na 81%, što će značiti da će SDG cilj 6 (cilj održivog razvoja) za univerzalni pristup bezbednoj vodi neće biti postignut. Da bi se postigao ovaj cilj, stopa trenutnog napretka mora biti četvorostručena.

Pristup stanovništva Kosova sistemima za vodosnabdevanje je relativno visok² – 94,5%³ stanovništva ima pristup vodovodnim sistemima. Od ovih stanovnika koji imaju pristup sistemima za vodosnabdevanje, 79% živi u naseljima gde sa sistemima za vodosnabdevanje upravljaju Regionalne Kompanije za Vodosnabdevanje (RKV), dok ostali žive u naseljima gde vodovodima „upravlja“ zajednica /stanovnici.

Urbana područja su u potpunosti pokrivena sistemima vodosnabdevanja, dok kod seoskog stanovništva **oko 96.000⁴ stanovnika živi u naseljima (300 sela) koja nemaju javni vodovod**. U ovim ruralnim sredinama gde ne postoji vodovod, stanovništvo se snabdeva vodom u većini slučajeva iz pojedinačnih bunara (u nekim slučajevima i iz prirodnih izvora vode).

Brojne studije i izveštaji sprovedeni o ruralnim sistemima kojima ne upravljaju RKV (npr. Studija Pokrivenosti i Održivosti, CDI/SKAT, 2010) zaključili su da čak i odvojeni ruralni sistemi, koji su funkcionalni, uglavnom se loše upravljaju i održavane. Osnovni problem ovih sistema je potpuni nedostatak praćenja kvaliteta vode, a samim tim i rizik koji ova činjenica predstavlja po zdravlje stanovništva koje se snabdeva vodom iz ovih sistema.

---

¹ Izvestaj Ujedinjenih Nacija za 2023 za razvoj svetskih voda: partnerstva i saradnja za vodu - <file:///C:/TheUnitedNationsWorldWaterDevelopmentReport2023-Partnershipsandcooperationforwater.pdf>

² Na osnovu podataka regionalnih vodovodnih preduzeća.

³ Ovi podaci ne obuhvataju 4 severne opštine Republike Kosova.

⁴ 4 opštine na severu Republike Kosova nisu uključene.

2. PRAVNI I INSTITUCIONALNI ASPEKTI

Organizaciona i institucionalna struktura sektora vodoprivrednih usluga (usluge vodosnabdevanja i kanalizacije) je veoma dobro uređena, čak se smatra modelom za zemlje regiona od strane raznih međunarodnih foruma i organizacija za sektor voda, ali i sami akcionari i sektorski donatori iz susjednih zemalja. Organizacija usluga preko Regionalnih Vodovodnih Kompanija (RKV) i regulisanje ovih usluga preko nezavisnog regulatora, Regulatorni Autoritet za Vodne Usluge (RAVU) smatraju se odgovarajućim institucionalnim okvirom ovog sektora koji je omogućio povećanje efikasnosti i finansijske održivosti kompanija za vodosnabdevanje i poboljšanje ukupnog učinka ovog sektora tokom godina. Poboljšanje performanse ovog sektora je potvrđeno i ocenjeno u izveštajima međunarodnih organizacija, u kojima se procenjuje da je stabilnost sektora vodoprivrednih usluga na Kosovu znatno naprednija od svih zemalja u regionu.

2.1 Pravni okvir

Najvažniji pravni akti za regulisanje vodnih usluga su:

(i) *Zakon br. 05/I - 042 za regulisanje vodnih usluga sa njegovim dopunama i izmenama sa [Zakonom br. 06/L-088](#)*

Ovim zakonom je uspostavljena Regulatorni Autoritet za Vodne Usluge (RAVU) kao nezavisni ekonomski regulator za javne usluge vodosnabdevanja i kanalizacije, a regulisani su i svi aspekti regulisanja vodnih usluga, kao što su: licenciranje preduzeća koje pružaju ove usluge, utvrđivanje naknada za usluge koje moraju da primenjuju ova preduzeća, standarde usluga koje moraju da ispune kompanije koje pružaju usluge (RKV), međusobna prava i obaveze potrošača i vodovodnih preduzeća, itd.

Na osnovu ovog zakona, RAVU je izdao niz podzakonskih akata:

- *[Uredba br. 04/2016 za inspekciju Inspektovanje Regulatornih Obaveza od Strane Licenciranih Pružalaca Usluga Vode na Kosovu](#)*
- *[Uredba br. 05/2016 za Licenciranje Pružalaca Usluga Vode na Kosovu](#)*
- *[Uredba br. 06/2016 o Prekidu Vodosnabdevanja na Kosovu](#)*
- *[Uredba br. 09/2019 za Rešavanje Reklamacija Potrošača](#)*
- *[Uredba br. 10/2019 o Minimalnim Standardima Vodnih Usluga na Kosovu](#)*
- *[Uredba br. 12/2020 o Utvrđivanju Tarifa za Usluge Voda na Kosovu](#)*
- *[Uredba br.13/2021 o Kartici Potrošača i Uređenju Pravnih Odnosa Između Potrošača i Davaoca Vodnih Usluga](#)*

(ii) [Zakon br. 03/L-87 za Javna Preduzeća sa izmenama i dopunama urađenim u 2011 Zakonom br. 04/L111](#), i u 2015 sa [Zakonom br. 05/L009](#)

Njime se uspostavlja pravni okvir za vlasništvo nad javnim preduzećima (JP) i njihovo korporativno upravljanje u skladu sa međunarodno priznatom praksom, i kao takav ima za cilj uspostavljanje efektivnih modaliteta izveštavanja i odgovornosti za nadzor državnih preduzeća. Zakon predviđa da JP (uključujući RKV) su organizovana kao akcionarska društva. RKV su klasifikovani kao centralna JP su u vlasništvu Republike Kosova i imovinska prava vrši Vlada Kosova. Vlada je odgovorna i odgovora Skupštini Kosova u pogledu postizanja ciljeva vezanih za RKV.

Jedinica za Politiku i Monitorisanje (JPM) JP Ministarstva Ekonomije (ME) je jedinica osnovana ovim zakonom koja podržava Vladu i ME u vršenju njihovih odgovornosti u vezi sa JP. JPM je u obavezi da na godišnjem nivou ocenjuje rad upravnih odbora za svaku JP.

(iii) [Zakon Br. 02/L-078 za Javno Zdravlje](#) i dopune sa [Zakonom Br. 08/I-048](#)

Zakon o javnom zdravlju definiše, između ostalog i institucije odgovorne za sprovođenje zdravstvenih politika, kao i dužnosti i odgovornosti Nacionalnog Instituta za Javno Zdravlje Kosova (NIJZK) za praćenje kvaliteta vode za piće.

Na osnovu ovog zakona, Vlada u 2021 je usvojila [Administrativno Uputstvo br. 10/2021 o Kvalitetu Vode za Ljudsku Upotrebu](#), kojim se utvrđuju standardi kvaliteta vode za piće, praćenje kvaliteta vode za piće i druga pitanja u vezi sa obezbeđivanjem kvalitetne vode za piće.

(iv) [Zakon Br. 04/L-147 za Vode Kosova](#)

Zakon o vodama Kosova u prvom stavu prvog člana kaže da su „Vodni resursi imovina od opšteg interesa i imovina Republike Kosova koja se čuvaju i štite zakonom“. Ovo je posebno naglašeno u slučajevima kada se zajednice protive integraciji nezavisnih ruralnih sistema pod izgovorom da je voda „njihova“ ili u slučajevima kada se selo protivi podeli vodnih resursa na svojoj teritoriji sa susednim selom, lažno tvrdeći da je voda njihova.

2.2 Institucionalni okvir

Vlada Kosova – Međuministarski Savet za Vode (MSV)

U cilju efikasnog vršenja svojih odgovornosti u sektoru voda, u 2013, Zakonom o Vodama Kosova, osnovan je Međuministarski Savet za Vode (MSV) kao telo za donošenje odluka i nadzor za sektor voda u celini, koje se vodi od strane Premijera i sastoji se od četiri resorna ministarstva, trenutno od ministara: (i) MŽSPPI (za vodne resurse), (ii) ME (za vodne usluge), (iii) MF (finansije i budžet) i (iv) Ministarstvo Poljoprivrede, Šumarstva i

Ruralnog Razvoja (za navodnjavanje). U MSV učestvuje i zajednica donatora u sektoru voda, ali bez prava glasa. MSV koordinira i podržava relevantne institucije u oblasti upravljanja vodama u procesu donošenja odluka i predlaganja mera za razvoj, korišćenje i zaštitu vodnih resursa.

Ministarstvo Ekonomije (ME)

Ministarstvo Ekonomije (ME) je naslednik bivšeg Ministarstva za Ekonomski Razvoj (MER) koje, u skladu sa Zakonom o Javnim Preduzećima, nadgleda JP, uključujući RVK i preduzeća za navodnjavanje. Ovaj monitoring se vrši preko Jedinice za Politiku i Monitorisanje Javnih Preduzeća i ima za cilj da obezbijedi transparentnost i odgovornost u radu Javnih Preduzeća. Ovim zakonom definisan je pravni okvir koji reguliše ostvarivanje imovinskih prava na JP i reguliše principe korporativnog upravljanja.

Ministarstvo za Životnu Sredinu, Prostorno Planiranje i Infrastrukturu

MŽSPPI je osnovan 2002 kao Ministar životne sredine i prostornog planiranja (infrastruktura je dodata 2021. godine) i odgovoran je za planiranje životne sredine uključujući vodne resurse, otpad, kvalitet vazduha, upravljanje zemljištem i prostorno planiranje. Ovo ministarstvo je takođe odgovorno za dugoročno planiranje vodnih resursa i za razvoj vodne strategije zemlje.

Nacionalni Institut za Javno Zdravlje Kosova (NIJZK)

NIJZK je vladina institucija pod kontrolom Ministarstva Zdravlja koja je odgovorna za pitanja javnog zdravlja na Kosovu. Utvrđuje, prati i sprovodi standarde vode za piće u skladu sa Zakonom o Javnom Zdravlju (*Zakon br. 02/L-78*) i *UA br. 10/2021 o kvalitetu vode za ljudsku potrošnju*.

Regulatorni Autoritet za Vodne Usluge (RAVU)

ARRU je nezavisni regulator vodnih usluga odgovoran za obezbeđivanje nediskriminacije i pružanje kvalitetnih, efikasnih i pouzdanih usluga po fer i razumnim cenama za potrošače uz poštovanje životne sredine i javnog zdravlja. RAVU je odgovoran Skupštini Kosova, koja imenuje Direktora i Zamenika. RAVU dodeljuje licence za usluge JPima koje pružaju usluge vodosnabdevanja, kanalizacije i veleprodaju vode; utvrđuje naknade za ove usluge i donosi podzakonske akte za licenciranje, naknade, standarde usluga, i prekide vode.

Regionalne Kompanije za Vodu (RKV)

Svih sedam RKV pružaju usluge vodosnabdevanja i sanitacije većini stanovništva. Oni su u javnom vlasništvu i pod kontrolom Vlade Kosova preko Ministarstva za Ekonomiju. RKV su akcionarska društva i imaju licencu RAVU. Oni imaju ugovore o uslugama sa opštinama u kojima pružaju svoje usluge, koji opisuju dužnosti i odgovornosti svake strane. RKV vode Odbori Direktora koje imenuje Vlada.

Opštine

Odgovornost za pružanje vodnih usluga je na opštinama ([Zakon o Lokalnoj Samoupravi na Kosovu, br. 03/L-040](#)). Ovu odgovornost vrše preko RKV-a na osnovu ugovora o uslugama koji definišu međusobna prava i obaveze.

Udruženje Vodovodnih i Kanalizacionih Preduzeca (UVKP)

UVKP je nevladina organizacija osnovana u 2001 da zastupa interese pružalaca usluga vodosnabdevanja i kanalizacije na Kosovu. Udruženje obezbeđuje forum za razmenu informacija, zastupa interese RKV-a i izražava njihove zabrinutosti. Takođe ima mandat da ojača njihove kapacitete i izgradi zajedničke politike.

3. TRENUTNA SITUACIJA I IZAZOVI

Sa Agendom 2030 koju su UN odobrile u 2015, definisani su Ciljevi Održivog Razvoja, od kojih se dva cilja 6 odnose na pristup vodi za piće i sanitaciji:

- 6.1 – Do 2030 godine postići univerzalan i jednak pristup bezbednoj i pristupačnoj vodi za piće;
- 6.2 – Do 2030 godine postići pristup adekvatnim sanitarnim uslovima i higijeni bez diskriminacije za sve, obraćajući posebnu pažnju na potrebe žena i devojaka i onih u ranjivim situacijama;

Ovi ciljevi su takođe odobreni od strane institucija Kosova i stoga se Vlada Republike Kosova obavezala na ubranu akciju za ispunjavanje ciljeva održivog razvoja. Ovo opredeljenje je uključeno u Nacionalnu Strategiju Razvoja 2030 (NSR) i na Nacionalnom Planu za Razvoj, usvojen u martu 2023, koji opisuje Vladinu viziju održivog razvoja i realizaciju Agende 2030.

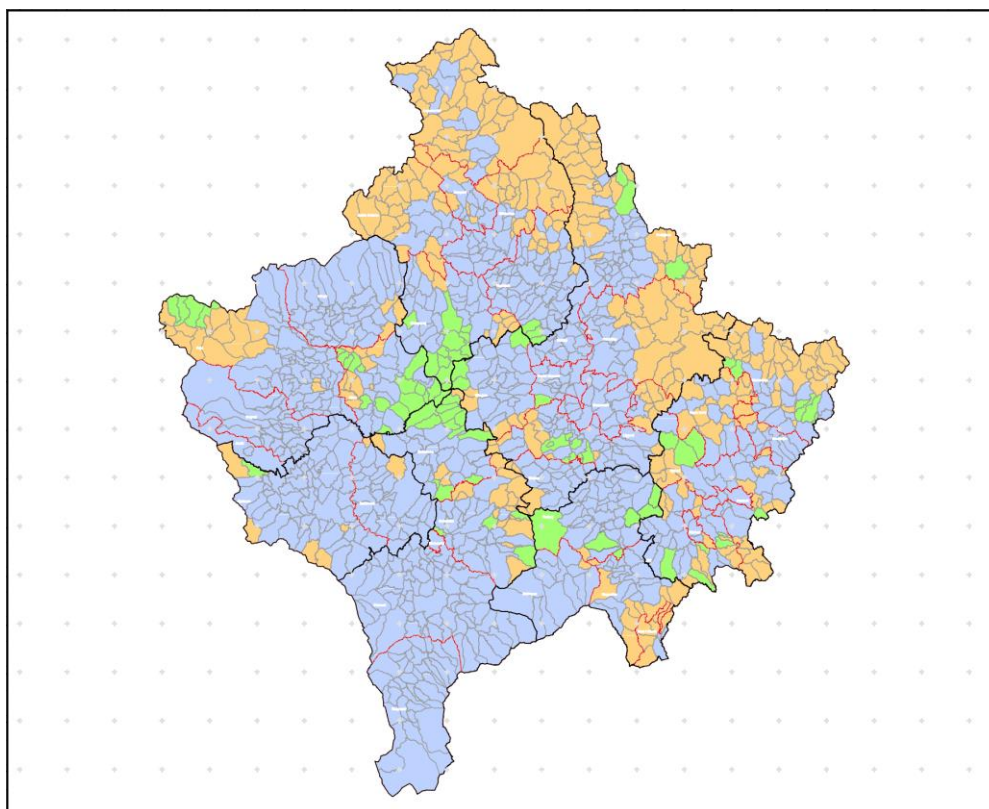
Što se tiče pristupa stanovništva javnim vodovodnim sistemima, procenjuje se da je oko 95%. Ovo imajući u vidu da prema RAVU, procenat stanovništva koje dobija usluge snabdevanja pijaćom vodom iz sistema kojima upravljaju RKV je 79%. Kada se ovome doda 87 funkcionalnih sistema vodosnabdevanja za koje se, prema RAVU, očekivalo se da budu uzete pod upravljanje tokom 2023 godine, ovaj procenat bi se **povećao na 84%**⁵.

Ovi podaci su u skladu sa podacima RKV (vidi dodatak 1), prema kojima se 79% stanovništva koja živi u 680 naselja snabdeva se vodom iz vodovodnih sistema kojima upravljaju RKV. Pored ovih, postoji i 279 seoskih naselja sa 275 hiljada stanovnika (15,5% stanovništva Kosova) koja imaju sisteme za vodosnabdevanje, ali kojima ne upravljaju RKV.

Dakle, prema ovome proizilazi da 94,5% stanovništva Kosova (1,65 miliona od 1,74 miliona) ima pristup vodovodnim sistemima. Preostalo stanovništvo od oko 96 hiljada stanovnika koje živi u 300 seoskih naselja koji nemaju pristup vodovodu. To su u većini slučajeva naselja sa malim brojem stanovnika (ili sela bez stanovnika, kao što su Devetak/Devetak i Duge/Dugë u opštini Shtime/Štimlje; Reçicë/Reçica, Përpellac/Prepolac, i Muhazob/Mazap u opštini Podujevë/Podujevo; Dobrosellë/Dobro Selo u opštini Obiliq/Obilić; Lipovicë/Lipovica, i Shisharkë/Šišarka u opštini Lipjan/Lipljan itd).

Gore navedeni podaci ne obuhvataju 4 opštine na severu zemlje.

⁵ Raporti i ARRU: Niveli i Shërbimeve të Ofruara nga Ofruesit e Licencuar 2023 - <https://www.arru-rks.org/assets/Inspektimi/Raportet/RaportiperNivelineSherbimeve2022.pdf>

Legenda:

			
Naselja sa pristupom na sistemu vodovoda – 89.6%	Naselja u procesu izgradnje sistema vodovoda – 4.9%	Naselja bez pristupa na sistemu vodovoda – 5.5%	Granice uslužnih oblasti RKV-a

Slika: Pokrivenost sistema vodosnabdevanja na Kosovu

3.1 Bezbednost vodosnabdevanja u ruralnim područjima koja imaju sisteme vodosnabdevanja kojima ne upravljaju rkv

Kao što je gore navedeno, 279 naselja sa oko 275 hiljada stanovnika imaju vodovodne sisteme kojima ne upravljaju RKV.

Voda koja se snabdeva preko ovih sistema nije kontrolisana od strane snabdevača vodom (pošto ne postoji licencirani snabdevač vodom kao što je slučaj sa RKV), i ne nadgleda se od strane NIJZK. Shodno tome, nema informacija o kvalitetu vode koju snabdevaju ovi sistemi. Takođe, izvorišta sa kojih se napajaju ovi sistemi nemaju definisana zaštićena područja izvorišta i samim tim se ne primenjuju mere zaštite ovih izvorišta koje bi trebalo da se primenjuju na osnovu važeće zakonske regulative za zaštitu vodoizvorišta.

Zajednica ovih sela nema nikakav formalni sporazum ni sa opštinom ni sa relevantnim RKV za pružanje tehničke podrške, plaćanje usluga vode, ulaganja itd. Obično zajednica

imenuje meštana sela koji ima osnovna tehnička znanja i ta osoba je odgovorna za rad sistema (održavanje i naplata). Isti nema nikakav formalni status koji bi se bavio odgovornošću i u slučaju lošeg upravljanja vodnim resursima, nestabilnosti investicija, niskog kvaliteta usluga itd.

Na osnovu gore navedenog, može se zaključiti da bezbednost vode koja se snabdeva iz sistema vodosnabdevanja kojima ne upravlja RKV nije na odgovarajućem nivou jer ne podleže nikakvoj kontroli i nadzoru od strane nadležnih institucija, kao i da se ne primenjuju zaštitne mere na izvorštima sa kojih se ovi sistemi napajaju. Štaviše, s obzirom da ne postoji redovno i preventivno održavanje ovih sistema i da nema podsticaja za uštedu vode jer se voda ne plaća po utrošenim količinama, vodosnabdevanje ovih naselja nije redovno i često dolazi do prekida.

3.2 Bezbednost vode u ruralnim područjima u kojima je vodosnabdevanje iz pojedinačnih izvorišta vode

Deo stanovništva (oko 5%) koji se snabdevaju iz individualnih sistema vodosnabdevanja (bunari, prirodni izvori) je najugroženiji u pogledu bezbednosti voda.

Ovo zato što:

- a) bunari iz kojih se ova kategorija stanovništva snabdeva obično se grade bez poštovanja standarda u pogledu zaštite i osiguranja od potencijalnog zagađenja;
- b) voda koju snabdevaju individualni vodovodi najčešće ne podležu kontroli nadležnih institucija – osim retkih kontrola koje se mogu izvršiti na inicijativu korisnika bunara.

Kao rezultat toga, rizik od kontaminacije vode za piće u ovim slučajevima je skoro trajni, a bezbednost vode koja se snabdeva iz pojedinačnih izvora vode je minimalna.

3.3 Vladine politike i strategije

Vladina Politika za Vode

Dokumentom o politici voda koji je usvojila Vlada Kosova u 2015, integracija ruralnih sistema vodosnabdevanja pod upravljanjem RKV je definisana kao Vladina Politika. Ova politika je usvojena sa ciljem da se obezbedi pravilno upravljanje i ispunjavanje standarda kvaliteta usluga vodosnabdevanja i sanitacije u ruralnim područjima. Istovremeno, prema ovom dokumentu o politici voda, sve nove sisteme vodosnabdevanja će planirati i sprovoditi RKV-i.

Državna Strategija za Vode

Pregledom Državne strategije za vode 2023-2027, koju je usvojila Vlada Kosova juna 2023, kao jedan od ciljeva Vlade, definisano je sledeće: „*Integracija pod upravljanjem RKV-a neintegrisanih ruralni sistemi se smatraju rešenjem koje obezbeđuje dugoročnu održivost ovih sistema. To je jedini način da se omogući adekvatan rad i održavanje ovih sistema, sistematska ulaganja u sanaciju i obnovu imovine, praćenje kvaliteta vode itd.*

Ovim ciljem Strategije, predviđeno je da stanovništvo koje se trenutno snabdeva vodom iz ruralnih sistema kojima ne upravljaju RKV, većina njih bude integrisano u RKV, a samim tim **sa 13% koliko je trenutno, smanjiće se na 3% do 2027.**

4. PREPORUČENA POLITIKA

Problem bezbednosti vode za piće u ruralnim područjima se pravilno i efikasno rešava kroz:

- 1) Integraciju postojećih sistema vodosnabdevanja pod upravljanjem RKV-a, i
- 2) Izgradnja sistema za vodovod u ruralnim sredinama tamo gde nedostaju.

S obzirom na to da sedam RKV su javna preduzeća licencirana od strane RAVU koja imaju profesionalne i finansijske kapacitete za pravilno upravljanje sistemima vodosnabdevanja, uključujući kontrolu kvaliteta vode i obezbeđivanje bezbedne vode za piće, od vitalnog je značaja da svi ruralni sistemi kojima trenutno ne upravljaju RKV-ovi, da se uključe pod njihovo upravljanje.

Na ovaj način će se obezbediti:

- a) **Adekvatan kvalitet vode za piće koja se nudi stanovništvu koja se snabdeva preko ovih sistema.** Ovo je od suštinskog značaja za život i zaštitu javnog zdravlja stanovništva ovih sela i mora se obezbediti pravilnim definisanjem i stvaranjem zaštitnih zona izvorišta, kao i adekvatnim tretmanom (prečišćavanjem) voda koja se distribuira u sistemu.
- b) **Redovno praćenje kvaliteta vode koja se snabdeva preko ovih sistema.** Ovaj monitoring treba da se sprovodi na sistematski način u skladu sa važećim zakonima i standardima koje sprovodi nadležna institucija a to je Nacionalni Institut za Javno Zdravlje Kosova (NIJZK). Ovo omogućava blagovremeno otkrivanje potencijalnih problema koji mogu uticati na kvalitet vode i preduzimanje adekvatnih mera za izbegavanje štetnih uticaja na život i zdravlje stanovništva.
- c) **Sprovođenje standarda usluga za potrošače u skladu sa zakonskim okvirom koji sprovodi RAVU.** Zakonski okvir jasno definiše minimalne tehničke, komercijalne i standarde usluga za korisnike koje javni pružalac usluga vodosnabdevanja i kanalizacije mora da ispunjava. Ispunjavanje ovih standarda je važno za kvalitet usluge, a samim tim i za dobrobit stanovništva koje se snabdevaju vodom iz ovih sistema.
- d) **Pravilno upravljanje potražnjom za vodom sa adekvatnim mehanizmima, vodeći računa o očuvanju životne sredine.** Primena mehanizama koji utiču na racionalno korišćenje vode za piće utiče na: (i) kvalitet vodosnabdevanja i (ii) optimalno korišćenje vodnih resursa. Mehanizmi kao što su: merenje vode raspoređene u sistemu, ugradnja individualnih vodomera za potrošače, primena adekvatnih naknada za obračun potrošene vode itd. smatraju se efikasnim za upravljanje potražnjom za vodom.

- e) **Trajnost seoskih vodovoda.** Obezbeđivanje stabilnosti funkcionisanja sistema i kvaliteta usluge koja se preko njih pruža od suštinskog je značaja za zdravlje, ekonomiju i blagostanje stanovništva ovih sela. Ovo omogućava institucionalnu strukturu za: (i) preventivno održavanje svih komponenti sistema, (ii) sistematsku rehabilitaciju i razvoj svih komponenti sistema (izvori, rezervoari, pumpe, distributivna mreža, ventili i vodomeri) u skladu sa tehničkim standardima i dobrim praksama.

Za sprovođenje ove politike preporučuje se da Vlada Kosova preduzme sledeće korake:

- 1) **Zatražiti od RKV-a da izrade planove za integraciju ruralnih vodovodnih i kanalizacionih sistema** kao i proširenje usluga u ruralnim oblastima gde ne postoje sistemi za vodosnabdevanje i kanalizaciju.
- 2) **Da obezbedi finansijsku podršku RKV-ovima za sprovođenje plana** u cilju sanacije postojećih sistema vodosnabdevanja pre nego što budu integrisani, kao i za izgradnju sistema u ruralnim područjima gde oni nedostaju.
- 3) **Osigurati da se finansiranje vodovodnih usluga u selima vrši preko RKV-a** i/ili Ministarstva Ekonomije kao odgovorno ministarstvo za vodoprivredu i izbegne raspodelu budžeta za vodosnabdevanje i kanalizaciju preko Ministarstva za Životnu Sredinu, Prostorno Planiranje i Infrastrukturu i Ministarstva za Lokalnu Samoupravu i Administraciju, što je u suprotnosti i sa zakonom i sa institucionalnim odgovornostima i kapacitetima ovih ministarstava.
- 4) **U slučajevima kada opštine finansiraju ruralne sisteme vodosnabdevanja,** potrebno je zahtevati učešće RKV-a tokom procesa pripreme i implementacije projekta.
- 5) **Da podrži integraciju ruralnih vodovodnih i kanalizacionih sistema u RKV,** u slučajevima kada seoska zajednica odbije integraciju, kroz neophodne pravne, administrativne i političke akcije. Ove radnje takođe treba preduzeti u slučajevima kada se zajednica protivi podeli vodnih resursa na njihovoj teritoriji sa susednim selom.
- 6) **Pridržavati se revidiranog akcionog plana vodne strategije 2023-2027** i odražavati troškove za ispunjenje ovih obaveza kao i u srednjoročnom okviru budžeta Ministarstva Ekonomije.
- 7) **Ministarstvo Ekonomije treba da formira odeljenje za vodne usluge** i da obezbedi planiranje, sprovođenje i održivost investicija u vodne usluge.

Reference

- 1) Regulatorni organ za vodne usluge. *Nivo usluga koje pružaju licencirani provajderi 2023* - [https://www.arru-rks.org/Raporti_për_Nivelin_e_Sherbimeve2022\(1\).pdf](https://www.arru-rks.org/Raporti_për_Nivelin_e_Sherbimeve2022(1).pdf);
- 2) Danube Water Program (2019). *Water and Wastewater Services in Danube Region: A State of the Sector – 2018*. June 2019; https://sos2018.danubis.org/files/File/SoS_Report-2018.pdf;
- 3) Nacionalni Institut za Javno Zdravlje Kosova (2018). *Raporti-vjetor-Cilësia-e-ujit-të-pijshëm-në-Kosovë-2017.pdf (niph-rks.org)*, qershor 2017;
- 4) Vlada Kosova (2023). *Razmatranje Državne Strategije za Vode 2023-2027 i Akcionog plana 2023-2025, Priština* - https://mmphi.rks.gov.net/MMPHIFolder/2023_0cdc-4825-964b-b42d6466fd9e.pdf;
- 5) United Nations, *The United Nations World Water Development Report 2023: Partnerships and Cooperation for Water*. UNESCO, Paris - [file:///C:/The United Nations World Water Development Report 2023-Partnerships and cooperation for water.pdf](file:///C:/The%20United%20Nations%20World%20Water%20Development%20Report%202023-Partnerships%20and%20cooperation%20for%20water.pdf).

DODATAK 1:

Pokrivljenost naselja vodovodnim sistemama i stepen integracije ruralnih sistema u RKV-u

Vendbanime	Banorë	Komuna	Integruar ne KRU			Paintegruar			Total		
			nr i vendb.	popullata	%	nr i vendb.	popullata	%	nr i vendb.	popullata	%
37	40,019	Deçani	34	38,203	95.5	3	1,816	4.5	37	40,019	100.0
54	38,496	Klina	29	24,730	64.2	18	10,865	28.2	47	35,595	92.5
79	96,450	Peja	45	86,309	89.5	14	9,361	9.7	59	95,670	99.2
50	39,289	Istogu	47	37,178	94.6	3	1,486	3.8	50	38,664	98.4
3	6,084	Juniku	3	6,084	100.0	0	-	0	3	6,084	100.0
223	220,338	HIDRODRINI	158	192,504	87.4	38	23,528	10.7	196	216,032	98.0
88	99,610	Gjakova	83	98,500	98.9	2	1,028	1.0	85	99,528	99.9
36	59,213	Rahoveci	32	58,275	98.4	2	823	1.4	34	59,098	99.8
10	16,535	Prizreni	10	16,535	100.0	0	-	-	10	16,535	100.0
134	175,358	GJAKOVA	125	173,310	98.8	4	1,851	1.1	129	175,161	99.9
66	162,085	Prizreni	35	130,142	80.3	22	25,875	16.0	57	156,017	96.3
41	59,772	Suhareka	20	42,955	71.9	7	8,272	13.8	27	51,227	85.7
36	33,997	Dragash	4	5,157	15.2	32	28,840	84.8	36	33,997	100
44	54,613	Malisheva	19	30,271	55.4	17	18,243	33.4	36	48,514	88.8
1	5,507	Mamusha	1	5,507	100	0	-	0	1	5,507	100
188	315,974	HIDROREGJIONI	79	214,032	67.7	78	81,230	25.7	157	295,262	93.4
45	108,610	Ferizaj	40	103,735	95.5	0	-	0	40	103,735	95.5
11	9,403	Hani i Elezit	2	4,785	50.9	2	1,277	13.6	4	6,062	64.5
15	6,949	Shtërpçë	0	-	0.0	13	6,737	96.9	13	6,737	96.9
31	33,409	Kacanik	8	19,820	59.3	15	11,039	33.0	24	30,859	92.4
102	158,371	BIFURKACIONI	50	128,340	81.0	30	19,053	12.0	81	147,393	93.1
49	90,178	Gjilan	15	73,781	81.8	11	12,706	14.1	26	86,487	89.0
39	46,879	Viti	7	12,696	27.1	19	27,905	59.5	26	40,601	86.6
58	36,085	Kamenicë	8	18,459	51.2	12	9,861	27.3	20	28,320	78.5
26	6,729	Novobërdë	7	3,539	52.6	3	1,116	16.6	10	4,655	69.2
4	2,556	Kllokot	0	-	0.0	3	2,316	90.6103	3	2,316	90.6
13	3,866	Ranillug	8	2,881	74.5	3	829	21.4	11	3,710	96.0
3	1,787	Partesh	1	974	54.5	0	-	0	2	974	54.5
192	182,427	HIDROMORAVA	37	112,330	61.6	48	53,904	29.5	85	167,063	91.6
47	71,909	Mitrovicë	26	66,828	92.9	3	1,168	1.6	3	67,996	94.6
65	68,582	Vushtrri	33	56,682	82.6	19	10,310	15.0	52	66,992	82.3
49	50,855	Skenderaj	23	29,422	57.9	22	19,526	38.4	45	48,948	96.3
161	191,346	MITROVICA	82	152,932	79.9	44	31,004	16.2	100	183,936	96.1
43	198,897	Prishtina	23	192,603	96.8	0	-	0	23	192,603	96.8
77	88,499	Podujeva	34	62,553	70.7	5	8,281	9.4	39	70,834	80.0
20	21,549	Obiliqi	16	20,814	96.6	2	733	3.4	18	21,547	100
16	34,827	F. Kosova	15	33,891	97.3	1	936	2.7	16	34,827	100.0
62	57,605	Lipjani	23	33,562	58.3	20	18,863	32.7	43	52,425	91.0
35	58,531	Glllogoc	10	24,198	41.3	20	27,256	46.6	30	51,454	87.9
23	27,324	Shtime	15	24,247	88.7	3	2,518	9.2	18	26,765	98.0
17	10,675	Graqanica	13	9,679	90.7	4	996	9.3	17	10,675	100.0
293	497,907	PRISHTINA	149	401,547	80.6	55	59,583	12.0	204	461,130	92.6
1293	1,741,721		680	1,374,995	78.9	297	270,153	15.5	977	1,645,977	94.5

**Funded by
the European Union**

Ova publikacija je proizvedena kao deo projekta „Promocija Univerzalnog Pristupa čistoj Vodi“, koji finansira Evropska Unija, Kancelarija na Kosovu, a sprovodi Let's Do It Peja.

Stavovi, mišljenja i preporuke izneti u ovoj publikaciji su stavovi autora i ne predstavljaju nužno stavove Evropske Unije, Kancelarije na Kosovu.

Let's Do It Peja

Adresa: Shtëpia e Kulturës, kati III

30000, Pejë, Kosovë

Email: letsdoitpeja@gmail.com

Tel: +383 49 124 548

www.puacw.ldip.com

Promoting Universal
Access to **Clean Water**